

**ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ ПРЕД АГРАРНИЯ
ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Доц.д-р Марин Маринов¹, Гл.ас. д-р Любомира Тодорова²

¹Катедра "Финанси и кредит"

²Катедра "Икономика и управление на туризма"

СА „Д. А. Ценов“- гр. Свищов, България

Въведение

На основе ситуационного анализа тенденций в отрасли систематизированы некоторые предпосылки для развития аграрного туризма в Болгарии: - разнообразие природных богатств и богатое историческое наследие; - гостеприимство болгарского народа; - обеспечение занятости местного населения; - привлечение туристов к деятельности, связанной с сельским хозяйством; - организация встреч с местным населением, во время которых туристы знакомятся с различными народными инструментами, народными песнями и танцами. - развитие предпринимательской деятельности в сельской местности и оздоровление села; - использование жилого фонда сельской местности для нужд туризма. Поощрение развития аграрного туризма в Болгарии может быть достигнуто путем объединения усилий местных жителей и различных организаций для его поддержки путем направления средств на решение основных проблем, сопровождающих осуществление этого вида предпринимательской деятельности.

Прогресс в развитии аграрного туризма связан с перенасыщением туристического рынка предлагаемыми традиционными продуктами; уничтожение немалой части туристических ресурсов, а также необходимость отойти от напряженной городской среды. Эти факторы - небольшая часть мотивов, по которым туристы отвлекаются на сельскую местность. Этот вид туризма - возможность стимулировать развитие предпринимательской деятельности в сельской местности и оживить села. Значительная часть сельских районов имеет значительный строительный фонд, который можно использовать для туризма, что, в свою очередь, приведет к улучшению условий жизни в этих районах, а также к удержанию и возвращению значительной части населения. Предпосылками, способствующими развитию агротуризма, являются: | разнообразие природных ресурсов и богатое историческое наследие, которые являются основой для повышения интереса как болгарских, так и иностранных туристов; | гостеприимство болгарского народа, который знает, как расположить своих гостей и заставить их чувствовать себя уютно и комфортно в своем доме, представляя аутентичные традиции и обычаи региона; | обеспечение занятости местного населения; | привлечение туристов к занятиям, типичным для сельского хозяйства, что

даст им возможность изучить ряд местных ремесел; | возможности организации встреч с местным населением, во время которых туристы могут познакомиться с различными народными инструментами, народными песнями и танцами. Помимо положительных сторон для регионов страны, предлагающих сельскохозяйственный туризм, есть и недостатки, препятствующие их развитию. Одна из основных - проблема старения населения, сдерживающая рост предпринимательской активности в этих сферах. Еще одним негативным моментом является нехватка квалифицированной рабочей силы для удовлетворения спроса и ожиданий туристического рынка. Кроме того, серьезной проблемой является существующая инфраструктура, которая по большей части не отвечает требованиям потребителей, что затрудняет реализацию туристического продукта. Слабым местом является также незначительное количество организаций, фондов и программ, которые, финансируя туристические объекты и их продвижение, поддерживают развитие этого вида туризма. Видимость районов, предлагающих эту альтернативную форму туризма, требует действий по некоторым ключевым моментам (см. Рисунок 2):

Рис.2 Комплекс мероприятий, направленных на развитие аграрного туризма. Источник: рисунок разработан авторами. Предпосылкой для развития сельскохозяйственного туризма в Республике Болгарии являются многочисленные деревни с благоприятными природными характеристиками, сохранившейся флорой и фауной, значительным спектром культурных и исторических достопримечательностей, сохранившимися народными обычаями, фольклором и многим другим. Чтобы продвигать аграрный туризм в Болгарии, необходимо иметь помощь различных организаций для поддержки развития этой отрасли индустрии туризма, направляя усилия и ресурсы на решение основных проблем, сопровождающих осуществление предпринимательской деятельности. Что касается природных ресурсов, которые являются основным ресурсом для развития сельских районов, наша страна обладает значительным потенциалом, который можно использовать для улучшения предлагаемых услуг.

Нарасналото туристическо търсене на спокойствие, уединение, контакт с природата и стремеж към екологичен начин на живот са само част от мотивите туристическия пазар да насочи своите усилия към развитие на алтернативни форми на туризъм. Една от тях е аграрния туризъм, който набира все по-голяма популярност. Развитието му е свързано с наличието на запазени природни ресурси и богато културно наследство, които притежава България.

Причините провокирали настоящото изследване са свързани с неизползвания потенциал на страната за развитие на този вид туризъм. Целта е да се представи структурата на аграрния туризъм, характеристиките на предлагания туристически продукт, връзката му със

селскостопанските дейности и влиянието на различните фактори върху потребителското търсене.

Въз основа на извършен ситуационен анализ на тенденциите в сектора се систематизират някои предпоставки за развитието на аграрния туризъм в България:

- многообразието от природни ресурси и богато историческо наследство;
- гостоприемството на българския народ;
- осигуряването на заетост на местното население;
- включването на туристите в характерни за селското стопанство дейности;
- организирането на срещи с месното население, в които туристите да се запозная с различни народни инструменти, фолклорни песни и танци.
- развитие на предприемаческа дейност в районите от селски тип и съживяване на селата;
- използване на сградния фонд на селските райони за нуждите на туризма.

Насърчаване развитието на аграрния туризъм в България би могло да се постигне чрез обединяване усилията от страна на местните жители и различни организации, които да го подкрепят, като насочат средства в посока решаване на основни проблеми съпровождащи реализацията на този вид предприемаческа дейност.

Ключови думи: туризъм, аграрен туризъм, перспективи

JEL: L83

1. Структура на аграрния туризъм

В специализираната литература и в общественото разбиране съществува често преплитане на понятията аграрен и селски туризъм. Това налага необходимостта от разграничаване на тези две понятия, при които отличителен белег е субекта предлагащ услугата [2]. Разглеждайки аграрния туризъм това е земеделския производител, а при селския туризъм субекта се определя от вида на използвания ресурс. Редица автори извършват диференциране на понятията [3, 5]. Селският туризъм те определят като характерен главно за високо урбанизираните страни и поставят развитието му в подчинение на желанието на хората за връщане към природата и възможност за досег до нейния първичен вид. В. Статев подчертава обвързаността на аграрния туризъм със селскостопанския труд и основния сграден фонд, с които разполага всяко едно стопанство, като основа за извършване на съответната дейност [5].

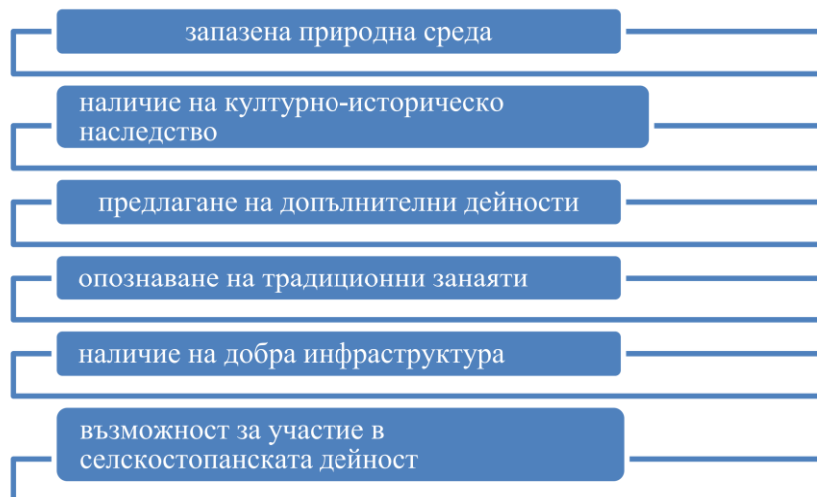
Безспорна е връзката между аграрния туризъм и земеделието. При тях е налице една организационна обвързаност, която се изразява в тяхното допълване и преплитане. В голяма част от страните, в които този вид туризъм е утвърден се забелязва плавно преминаване от земеделие към туризъм, като естествено негово продължение. В основата на аграрният

туризъм стои именно земеделието чрез неговите суровини: месо, мляко, плодове, зеленчуци, които се използват за изхранване на туристите.

Като част от селския туризъм аграрният включва основни негови белези и характеристики. Й. Алексиева определя този туризъм, като вид, при който посетителите отсядат във ферми, опознават селскостопанската продукция, отглеждат растения и животни и им се предоставя възможност да вземат участие в селскостопанската дейност [1]. Същността този вид туризъм е свързана с желанието на туристите за съприкосновение с природата, бягство от шума и замърсеността на града, възможност за опознаване на местния бит, труд и култура и досег с автентичния начин на живот в селските райони.

Предлагането на аграрният туристически продукт е свързано със специфична територия, начин на живот и обичаи. За да се наложи този вид туризъм е необходимо характерните за него дейности и територии да се утвърдят като туристически. Обединяването на туризма със земеделието е цел на редица държави от Европейския съюз, като целта е подпомагане и развитие на селските райони и дейности. Това изисква създаването и развитието на благоприятна среда и атрактивни обекти, които да трансформират съответните териториални райони в притегателни центрове. Допълнителен мотив за развитието му е възможността за създаване на нови работни места; придобиването на нови знания и умения свързани с предлаганите в унисон със специфичните му дейности; осъвременяване и разширяване на селскостопанското производство и подобряване условията на живот в селските райони.

Ефективното развитие на аграрният туризъм в България е свързано с необходимостта от ясно формулиране на неговата същност и съдържание като алтернативна форма на туризъм. Базирайки се на вече изградената концепция е възможно извеждане на такъв продукт, който да съответства в най-пълна степен на очакванията и потребностите на туристите. Върху потребителското търсене на този вид туристически продукт влияят редица фактори като (Фиг.1) [3].

Фиг.1. Фактори оказващи влияние върху туристическото търсене

Въз основа на изведените фактори оказващи влияние върху предпочитанията на туристите може да направим заключението, че нашата страна притежава всички дадености и огромен потенциал за развитие на аграрен туризъм. Палитрата от дейности, които влизат в обсега на този вид туризъм са обичайни за селските райони, като най-разпространени от тях са: растениевъдството, животновъдството, рибовъдството, лозарството и др. Развитието и популяризирането на аграрния туризъм води до стимулиране на земеделието и опазване на околната среда. Посетителите имат възможност да взимат както активно, така и пасивно участие в дейностите осъществявани във фермата.

Условията предлагани от страна на собствениците на посещаваното място могат да бъдат класифицирани в няколко аспекта:

- настаняване във фермата;
- консумиране на ястия приготвени от екологични продукти;
- участие при приготвянето на храна;
- участие в дейности свързани с хранене на животните в стопанството, събиране на реколтата и др.

Привлекателността на аграрния туризъм се изразява в предоставяната възможност за съприкосновение на туристите с живота и атмосферата на личното стопанство и селските райони; в придобиване на опит и знания за дейностите характерни за фермерския живот, които са пригодени към потребностите на аграрния туризъм и туристическото търсене. В допълнение към това посетителите могат да се запознаят с различни занаяти, празници посветени на селскостопанските продукти, обичаи и традиции в производството [4].

2. Тенденции пред развитието на аграрния туризъм в България

Напредъкът в развитието на аграрния туризъм е свързан с пренасищането на туристическия пазар по отношение на предлаганите

традиционни продукти; разрушаване на не малка част от туристическите ресурси, както и необходимостта от отдалечаване от напрегната градска среда. Тези фактори са малка част от мотивите за пренасочване вниманието на туристите към селските райони.

Този вид туризъм се явява възможност за насърчаване развитието на предприемаческа дейност в районите от селски тип и съживяване на селата. Значителна част от селските райони разполагат със значителен сграден фонд, който може да се използва за нуждите на туризма, което от своя страна би довело до подобряване условията на живот в тези райони, както и до задържане и връщане на голяма част от населението.

Предпоставки, които допринасят за развитието на аграрен туризъм са:

- ✓ многообразието от природни ресурси и богато историческо наследство, които се явяват база за нарастване интереса както на български, така и на чуждестранни туристи;

- ✓ гостоприемството на българския народ, който умее да предразположи гостите си и да ги накара да се чувстват уютно и комфортно в неговия дом, представяйки автентични за съответния район традиции и обичаи;

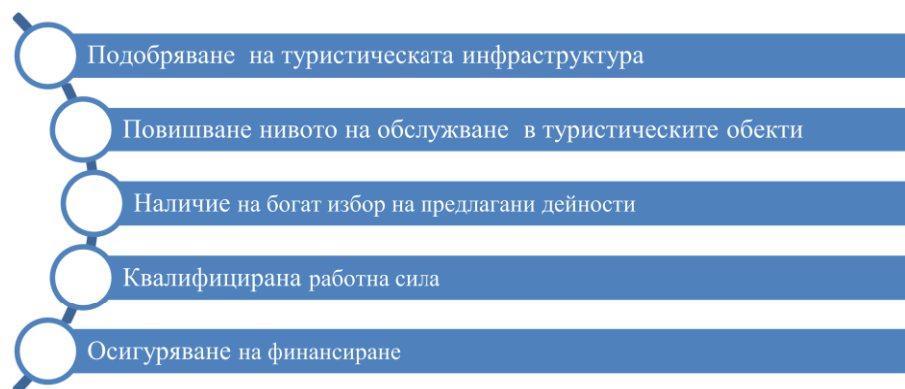
- ✓ осигуряването на заетост на местното население;

- ✓ включването на туристите в характерни за селското стопанство дейности, което ще им даде възможността да изучат редица местни занаяти;

- ✓ възможностите за организиране на срещи с месното население, в които туристите да се запознаят с различни народни инструменти, фолклорни песни и танци.

Освен положителните аспекти за районите в страната, които предлагат аграрен туризъм съществуват и някои недостатъци, които възпрепятстват развитието им. Един от основните е проблема със застаряващото население, което затруднява разрастването на предприемаческата дейност в тези области. Като друг негатив е липсата на квалифицирана работна сила, която да отговори на търсенето и очакванията на туристическия пазар. Освен това сериозен проблем е наличната инфраструктура, която в голямата си част не отговаря на изискванията на потребителите, а това затруднява реализацията на туристическия продукт. Слабост са и незначителния брой организации, фондове и програми, които чрез финансиране на туристическите обекти и тяхното популяризиране да подпомагнат развитието на този вид туризъм.

Разпознаваемостта на районите предлагащи тази алтернативна форма на туризъм изисква вземане на мерките по отношение на някои ключови моменти (вж. Фиг.2):

Фиг.2 Комплекс от мерки насочени към развитие на аграрния туризъм

Източник: Фигурата е разработена от авторите.

Предпоставка за развитието на аграрен туризъм в Република България са множеството села притежаващи благоприятни природни характеристики, запазена флора и фауна, значителен набор от културно-исторически забележителности, съхранени народни обичаи, фолклор и др.

За да се насърчи аграрния туризъм в България е необходимо наличие на съдействие от страна на различни организации, които да подкрепят развитието на този клон от туристическата индустрия, като насочат усилия и средства в посока на решаване на основни проблеми съпровождащи реализацията на предприемаческата дейност. По отношение на природните богатства, които са основен ресурс за развитие на селските райони, страната ни притежава значителен потенциал, който може да бъде използван за усъвършенстване на предлаганите услуги.

Използвана литература

1. Алексиева, Й., Ст. Стамов. Специализирани видове туризъм // Селски туризъм, Ст. Загора, 2005.
2. Атанасова, М. Селски и аграрен туризъм в България – същност и елементи на развитие. // Туристически пазар, 10, 2008, N 8-9.
3. Божинова, М., В. Перков, Л. Илиева, Организация на алтернативния туризъм, СА „Д. А. Ценов“, Свищов, 2010.
4. Герганов, Г., М. Николова. Аграрен туризъм, Свищов, 2011.
5. Статев, В., Селски туризъм, В. Търново, 2007, с. 28.